

DJURSKYDDS- FÖRENINGEN I ÅBO

1871—1921

MOTTO: „Var fjärl, minsta mask
som sig i stoftet rör
Med livet känsel fått;
du dem ej plåga bör.”

(Ur ABC-bok för Sveriges kronprins, seder-
mera konung Oskar I.)

År 1871 den 22 februari sammanträdde, med anledning av en i stadens tidning skedd inbjudning till allmänheten att bilda en djurskyddsförening i Åbo, uti teaterfoyern i nämnde stad följande personer: fruar generalskan Mathilda Krook, löjtnantskan Emma von Schantz, kamrerskan Augusta Landell och Therése Palmgren; fröknar Maria Kraftman, Alma Krook, Victorina Crusell, J. Waldstedt, Olivia Lundell och Betty Elfving; kommerserådet och riddaren Erik Julin, hovrättsnotarien baron S. W. von Troil, hovrättsnotarien K. J. Edelsköld, konsuln John Julin, kollegan G. W. Malmström, vicepastorn Karl Robert Malmström, veterinärläkaren J. A. Palmgren, häradsskrivaren Ludvig Landell, apotekaren Karl Lindeman, filosofiekandidaten Ernst Rönnbäck, handlandene Carl Åkerman, N. J. Sundahl, Alex. Törnudd, H. E. Nyman, P. A. Sviberg, färgaremästaren C. J. Blomqvist, direktören August Jeansson och fabrikanten L. G. Zettergren.

Till ordförande vid detta tillfälle utsågs hovrättsnotarien baron von Troil och protokollet fördes, på anmodan, av Ludw. Landell, den person hvilken torde få anses såsom den egentliga initiativtagaren till sammankomsten.

Ett framlagdt förslag till stadgar genomgicks och godkändes i en lydelse, hvilken sedermera understäld Kejsrerliga Senatens prövning av densamma stadfästades medelst resolution av den 31 maj samma år 1871.

Uti stadgarnas första paragraf angavs föreningens syftemål vara, att verka för en skonsam och mild behandling av djuren, ävensom särskildt att motarbeta de mest inrotade arter av djurplågeri, till hvilka räknades:

att djur tvingas till ansträngningar som överstiga deras krafter eller strida mot deras natur;

att för dragare användas kör-redskap genom hvilka djuren sargas eller plågas;

att djur pinas genom hunger och törst eller av elakhet, vårdslöshet och lätt-sinne på annat sätt, särdeles medelst användande av piskan, misshandlas;

att deras dödskamp göres mer långvarig och mer smärtsam, än som är oundgängligen nödigt.

Ehuru den överhetliga stadfästelsen å stadgarna erhöles först i augusti, så hade flertalet av de vid sammankomsten den 22 februari tillstådes komme ansett ändamålsenligast att omedelbart konstituera föreningen och vidtaga tjenliga förberedande åtgärder bl. a. att kringsända listor å hvilka hugade personer voro i tillfälle att anteckna sig såsom medlemmar. Flertalet var nämligen av den åsigten att en dylik vädjan till allmänheten komme att väcka större förtroende, i fall att densamma vore utfärdad av namngivna, på orten kända personer.

Det antydda, konstituerande mötet utsåg till föreningens bestyrelse följande nio personer: friherre von Troil med 19 röster, veterinär Palmgren 18, herrar

Blomqvist och Landell hvardera 17, fröken Kraftman och herr Edelsköld hvardera 16, konsuln Julin 15, hrr Törnudd 13 och Sviberg 9.

Omedelbart efter det konstituerande mötet skred den nyvalda bestyrelsen till att organisera sig och utsåg till sin ordförande friherre von Troil, till viceordförande konsuln Julin, till sekreterare Landell och till kassaförvaltare Törnudd. Konsuln Julin torde icke hava deltagit i några flere av bestyrelsens överläggningar samt avgick redan före hösten 1871 ur bestyrelsen, uti hvilken viceordförandeposten uppdrogs åt notarien Edelsköld.

Av det vid årsmötet den 26 mars 1872 förda protokollet synes som skulle bestyrelsen hava fattat stiftelseåret såsom ett extraordinarieår, ity att man vid sagda årsmöte — protokollets 3:dje § — genom lottning avgjorde hvilka ledamöter detta första år komme att från bestyrelsen avgå. Lotten föll på fröken Kraftman och fabrikören Blomqvist hvilka återvaldes. Konsuln John Julin som under det första året av sagt sig medlemskapet i styrelsen ersattes vid detta möte genom handlanden A. B. Nordfors.

Länge kunde den nybildade föreningen icke arbeta utan att komma till insigt därom, att, om ock densamma hade avsett att verka på sin hemort Åbo, en mer och mer stadgad och utvecklad verksamhet måste bringa henne i beröring med omgivande bygder.

Då därtill kom att efterhand också på andra orter i vårt land föreningar med enahanda syfte uppkommo, så gjorde sig småningom märkbart ett behov av något-slags ordnad samarbete med dessa.

En följd herav var att medel och utvägar att tillgodose detta behov måste uttänkas.

Tidigast bland dessa var ett av kronofogden F. Westerling år 1882 väckt förslag om att föreningen måtte genom rundskrivelse till länets presterskap och kommunalnämnder uppmana till bildande av filialdjurskyddsföreningar vilka, jämnte det att de finge använda sina medel efter eget val, borde till Åbo-föreningen, såsom moder- eller huvudförening, insända årlig redogörelse för sin verksamhet. Detta förslag ledde till ingen åtgärd.

Genom djurskyddsföreningen i Helsingfors delgavs Föreningen ett av den förstnämndas ordförande Zachris Topelius uppgjort utkast till en sammanslutning benämnd „Finlands förenade djurskyddsföreningar” vilket i sina huvuddrag enhälligt omfattades av Föreningens bestyrelse samt förordades hos 1895 års allmänna möte, vilket också godkände förslaget. Då anslutningen till denna tanke ute i bygderna måtte hava varit mindre än önskligt; så fick detta förslag vila tills det upptogs å programmet för vårt lands första allmänna djurskyddsmöte i Helsingfors år 1899, vid vilket förslaget med värme omfattades och slutligt bereddes, för att icke dess mindre fortsättningsvis nödgas stanna inom de fromma önskningsarnas hop. Utgången berodde på de dåtida politiska förhållandena i vårt land.

För att imellertid kunna bringa tanken helst något steg närmare förverkligandet upptog vår förening kort därpå till dryftning frågan om ändring av stadgarnas tredje §, vilket resulterade uti att K. Senaten den 28 maj 1901 stadfästade en lydelse för sagda §, ur vilken bl. a. må erinras om att Föreningen „har såväl passiva, betalande, som ock aktiva, icke-betalande medlemmar; men kan dessutom invälja såväl korresponderande som hedersmedlemmar;” ävensom att

„Förening, hvars syftemål är djurvänligt, må jämnväl kunna till medlem inväljas och är sålunda invald förening berättigad att, genom sin ordförande eller annan enkom därtill vald och befullmäktigad medlem, utöva de rättigheter vilka tillkomma enhvar medlem av Dj.sk.föreningen i Åbo.”

Den sålunda erhållna rättigheten begagnade Föreningen i det hon redan samma år 1901 den 29 juni till korresponderande medlemmar inkallade föreningen Djurvännerne i Helsingfors samt djurskyddsföreningen i Helsingfors, Tavastehus, Tammerfors, Vasa, Viborg och Nådendal-Reso, ävensom Hästvänsföreningen i Åbo, samt hade tillfredsställelsen att se dessa inbjudningar välvilligt mottagna.

Till den 11 januari 1902 utlyste Föreningen ett första överläggningsmöte med desse hennes korresponderande medlemmar till vilket hon hade nöjet att välkomna ombud för Tammerfors, Tavastehus och Nådendal-Reso föreningar.

De rådande politiska förhållandena i vårt land får man tillskriva avstannandet av också dylika försök.

Icke ens vid det till vår ort förlagda, ganska livligt omfattade andra allmänna djurskyddsmötet 1906 kom frågan om sammanslutning ånyo upp.

År 1915 vidtog Föreningen, efter initiativ av ordföranden, lektorn Bergroth, åtgärder för införande hos oss av en i Sverige och i Norge med godt resultat arbetande institution, nämligen kommunala djurskyddsnämnder, de där till sin uppgift hade att inom sin kommun bevaka djurskyddsintressen, bl. a. genom att övervaka kreaturens bostäder och djurens behandling, uppmärksamma tilläventyrs förekommande svältfodring, kvacksalvande och slagt utan föregående bedövning m. m.

Sådana nämnder äro anmällda från Geta, Hiitis, Kauvatsa, Kiikala, Koski A. I., Letala, Mouhijärvi, Nagu, Nystads landsf., Tyrvis och Yläne.

Sedan något mer än ett årtionde förflutit efter det nyssnämnda andra allmänna djurskyddsmötet mottog Föreningen kallelse till det tredje, vilket var utsatt att försiggå i Tavastehus den 2—4 aug. 1917, och begagnade detta tillfälle genom att till överläggningsämne föreslå återupptagandet av Zachris Topelius' tanke om en organisk sammanslutning av landets djurskyddsföreningar. Det allmänna mötet omfattade förslaget och Centralförbundet konstituerade sig den 14 januari 1918, på etthundrade årsdagen av Z. T:s födelse.

Den med året 1917 inbrytande „frihetstiden” för vårt land har, såsom allmänt känt, medfört en sjudande verksamhetslust på lagstiftningens och administrationens områden, vilken, utom annat, medfört en i enskildheter gående, noggrann reglementering jämnväl av föreningsväsendet. Den sålunda uppkomna förpligtelsen att anmäla sig hos registermyndigheten gav vår Förening anledning att ånyo granska samt att delvis omarbета stadgarna; dock vidtogos därvid inga ändringar av de grundsatser vilka år 1871 uppställdes såsom för Föreningens verksamhet ledande.

Utom de i det föregående uppräknade korresponderande medlemmarne har Föreningen, genom korrespondens av tillfällig art, kommit att njuta förmonen av erbjudet medlemskap uti tvänne utländska föreningar med djurvänligt syfte, nämligen med Königsberger Thierschutzverein och med Österreichischer Bund der Vogelfreunde i Graz. Till en ringa gengäld har Föreningen också anhållit att få räkna dessa föreningar bland sina medlemmar.

S. W. v. Troil.

Ludvig Landell.

**Föreningens funktionärer och desses verksamhetsår.
Yhdistyksen virkailijat ja heidän toimintavuotensa.**

Bestyrelsemedlemmar. Toimikunnan jäsenet.

Alopaesus, W. W., rådmän, raatimies	1914—1920
Bergroth, F. W. M., lektor, lehtori	1904—1918
Blomberg, Edw., handlande, kauppias	1899—1910
Blomqvist, C. J., fabrikör, tehtailija	1871—1899
Brofeldt, P., tukthusdirektör, kuritusluonnon johtaja	1880—1882
Dahlén, N., landskamrerare, lääninkamreeri	1886—1897
Edelsköld, K. J., hovrättsnotarie, hovioik. notari	1871—1875
Ekblom, T., korkfabriksdirektör, korkkiteht. johtaja	1905—1906
Fabritius, Leop. J., militärveterinär, sotilas-eläinlääkäri	1909—1920
Fabritius, Ludvig, länedjurläkare, läänineläinlääkäri	1887—1908 & 1912—1920
Fieandt, A. v., tullkassör, tullikamarinkassööri	1909—1911
Freneckell, Ferd., handlande, konsul; kauppias, konsuli	1883—1892
Hirn, Hj., överste, eversti	1906—1907
Holländer, J. F., länebokhållare, lääninkirjanpitäjä	1902—1903
Holmberg, J. W., ångbåtsbefälhav., höyrylaivan päällikkö	1898—1908
Humelin, John, tobaksfabrikant, tupakkatehtailija	1890—1901
Karsten, O. J., referend. sekreterare, esittelijäsihteeri	1890—1892
Koskinen, S., målaremästare, maalarimestari	1909—1920
Kraftman, Maria, köpman, kauppias	1871—1884
Landell, Ludwig, sparbankskamrerare, säästöpankkamreeri	1871—1889
Lehtinen, J. R., sockerbagare, sokerileipuri	1893—1905
Lilius, Hugo, senator, senaattori	1893—1897
Lindholm, A. W., jernvägstjenstemän, rautatienvirkailija	1911—1913
Lindström, John L., hovrättsråd, hovioik. neuvos	1885—1889
Mannström, Alb., rådmän, raatimies	1906—1908
Nieminen, Ludw., jordbrukare, maanviljelijä	1901—1920
Nordfors, A. B., köpman, kauppias	1872—1886
Nyberg, K. Alf., stadsveterinär, kaupungineläinlääkäri	1902—1920
Nybergh, Vilhelm, vicelandssekr., varalääninsihteeri	1888—1902
Palmgren, J. A., läneveterinär, läänineläinlääkäri	1871—1887
Palmroos, O. F., kollega	1898—1901

Ramstadius, A., handlande, kauppias	1920
Renfors, C., handlande, kauppias	1914—1920
Rydman, A. W., landssekreterare, lääninsihteeri	1890—1903
Schauman, A., generalska, kenraalitar	1897—1899
Spoof, A. R., stadsläkare, kaupunginlääkäri	1891—1903
Sviberg, P. A., handlande, kauppias	1871—1879
Thuring, R., general, kenraali	1904—1910
Trapp, C., jernhandlande, rautakauppias	1903—1905
Troil, S. W. von, frih., sedermera senator, vapaah., sittemm. senaattori	1871—1885
Törnqvist, John, restauratör, ravintoloitsija	1910—1916
Törnudd, Alex., handlande, kauppias	1871—1872
Westerling, F., kronofogde, ruununvouti	1873—1890
Westman, R., f.d. polismästare, ent. poliisim.	1908—1913
Wigelius, J. G., handlande, kauppias	1876—1898
Wilén, Artur, fabrikant, tehtailija	1919—1920

Av dem hava fungerat såsom: Heistä ovat toimineet:

Ordförande. — Esimiehend.

Spoof, A. R.	1898—1903 & 1919
Troil, S. W. v.	1871—1885
Nyberg, K. A.	1904—1908
Dahlén, N.	1886—1897
Fabritius, L. J.	1909—1918
Spoof, A. R.	1898—1903 & 1919
Wilén, A.	1920
Thuring, R.	1904—1908
<i>Kassör. — Rahastonhoitajana.</i>	
Törnudd, Alex.	1871—1872
Westerling, F.	1873—1890
Spoof, A. R.	1891—1896
Humelin, J.	1897—1899
Bergroth, F. W. M.	1909—1918
Holmberg, J. W.	1900—1908
Nyberg, K. Alf.	1920
Fieandt, A. von	1909—1911
Lilius, Hugo	1893—1897
Koskinen, S.	1912—1920

Sekretare. — Sihteerindä

Landell, Ludw.	1871—1889
Karsten, O. J.	1890
Nybergh, W.	1891—1892
Lilius, Hugo	1893—1897

Revisorer hava varit: — Tilintarkastajina ovat olleet:

Savander, A. F. G., vicelandskamrer, varalääninkamr.	1871—1889
Rönnbäck, Ernst, tidningsman, sanomalehtimies	1871—1878
Lindström, John, L., hovrättsnotarie, hovioik. notari	1879—1884
Sviberg, P. A., handlande, kauppias	1885—1899
Träskelin, A. S., kronofogde, ruununvouti	1890
Löfblom, C. J., landtränsmäst., lääninrahastonhoitaja	1891
Lilius, Hugo hovrättsnotarie, hovioik. notari	1892
Ceder, Axel, banktjensteman, pankinvirkailija	1893—1917
Stenberg, Emil, bokhandlande, kirjakauppias	1901
Sviberg, J. A., handlande, kauppias	1900
Ståhlström, A. O., ekon. direktör, taloustirehtööri	1904—1919
Forsblom, V., banktjensteman, pankinvirkailija	1918
Svensson, S., fabrikant, tehtailija	1919

De ovanför intagna tvänne miniatyrporträtten av Föreningens förste ordförande och förste sekreterare giva anledning till att med några ord beröra Landells släkt.

Friherre S. W. von Troil torde icke påkalla några personalia i detta sammanhang, alldestund hans förtjenstfulla verksamhet i egenskap av kommunal- och statsman är allmänt känd och erkänd inom Finland, särdeles i Åbo, och hans släktskapsförhållanden finnas uti intresserade till buds stående källor anförda.

Ludwig Landell, vars släkt, enligt tillgängliga uppgifter, är på svärdssidan utgången, torde, utöver de av friherre Tor Carpelan uti „Åbo donatorer” meddelade personalia, kunna försvara upptagandet i detta sammanhang av följande:

Hans mindre allmänt förekommande släktnamn kunde synas tyda på en herkomst från Sverige. Men Bergholms uppgift i Sukukirja kompletterad med på enskildt håll vunna upplysningar giver vid hand, att ätten likväl torde vara finsk. — Under Näse gård i Bjernå lydde vid medlet av 1700-talet en torpare åt vilken den 9 mars 1775 föddes sonen Erik, vilken röjde hog för boklig idrott, fick besöka skola samt av skolans rektor, enligt tidens sed, tilldelades ett släktnamn, nämligen Landell, när han „var hemma från landet”. Samtidigt levde och verkade i Bjernå en klockare Johan Achren jämte hustru Stina Ullner. Dessa makar hade en dotter Sara Juliana, född 7. x. 1787; † 2 vii. 1841. — Erik Landells studier ledde honom in på prestabanan. Han verkade 1806—1810 såsom extra och 1812—1844 såsom ordinarie kapellan i Lokalahti dåtida kapellförsamling, dit han hemförde sin hustru Sara Juliana Achren och där han sjelv avled d. 2. i. 1845.

Av makarne Landells avkomlingar veta „tideböckerne” att omtala följande fyra: *Erika* f. 16. xii. 1818, gift m. kyrkoh. i Masku E. A. Almberg och † 30. iv. 1879. *Wilhelmina* f. 30. xii. 1820; ogift, död i Åbo 20. viii. 1918.

Laurentius (= Lorens) f. 6. x. 1824; student 1846, musik. stipendiat; filos. kand. vårt. 1850; medic. kand. vårtermin 1855; medföljde i egenskap av läkare en avdelning av grenadierskarpskyttebataljonen till Bomarsunds fästning samt övervar fästningens bombardemang, men lyckades omedelbart före dess kaptulation fly och återvände till fastlandet, där han anställdes vid första indelta finska skarpskyttebataljonen d. 27. viii. 1855; ådrog sig därunder tyfus, i hvilken han avled d. 19. xi. 1855 efterlemnande åt sin yngre, d. 31. v. 1829 födde broder Ludwig såsom arv sin sörjande fästmö. (Enligt Carpelan, Åbo Donatorer.)

Ludwig anställd vid länestyrelsen i Åbo 1850, häradsskrivare i Piikkis härad till 1885 då han sökte och erhöll avsked; verkade i ganska lång tid såsom kamrerare såväl vid Sparbanken som vid Livränteanstalten i Åbo; var känd såsom en varmt intresserad musikälskare och amatör-violinist. — Död i Åbo d. 22 Sept. 1889, efterlemnande enka, men inga barn.

En hos C. H. Strandberg, Åbo stifts herdaminnen I, Åbo 1832 sid. 168 meddelad uppgift att fadern Erik Landell från år 1817 skulle hava varit gift med en kyrkoherdedotter Fredrika Maria Palander från Somero, är icke riktig, enligt benägen upplysning av en i Åbo levande dotterson till Eric Landell, lektorn E. Jalava. Denna Strandbergs felaktiga uppgift synes hava berott på en lapsus oculi, ty kyrkoherdens i Somero Abraham Fredrik Palander († 1819) äldsta dotter Fredrika Maria var gift först med kapellanen i Korpilahti Erik Landén (f. 1770, död 1826) samt senare med en vaccinatör Nordlund (Sukuk. s. 996).

Under de första tvänne årtiondena av föreningens tillvaro rigtade hon sin huvudsakligaste uppmärksamhet på att skydda hästen mot omänsklig behandling, och ursäktas uti årsredogörelserna denna skenbart ensidiga verksamhet därmed, att övriga husdjur, hvilkas kött tjenar människan till föda, just på denna grund tidigare undslippa misshandeln och plågorna, under det att hästen till det yttersta anstränges, misshandlas och plågas.

En av föreningens första uppgifter vardt förty beivrandet av sådana djur-plågeri-fall hvilka inneburo förbrytelse mot gällande lag, hvarför bestyrelsen utfästade en belöning av fem mark åt enhvar till föreningen icke hörande person hvilken hade till laglig näpst befordrat något fall av misshandel mot djur. Om detta beslut underrättades ej mindre ortens poliskammare än ock allmänheten genom en i fyratio kyrkor av närliggande häraders kommuner offentliggjord kungörelse, innefattande jämnväl erinran om de bötesbelopp hvilka förordningen av den 20 Juni 1864 stadgade.

På det att den antydda belöningen måtte komma att tillfalla den verkliga angivaren, och att icke den allmänna åklagaren ensam skulle komma i åtnjutande av medlen, rigtade bestyrelsen till rådsturätten i Åbo en anhållan om att, vid behandlingen av dylika mål, den verkliga angivaren måtte uti protokollet upptagas.

Och enär formännen i staden, för sina körslores förrättande opåtaladt hade fått använda lemlästade och utsvultna hästar, vände sig bestyrelsen till stadens magistrat och utverkade att formanshästarne underkastades besigtning av stadsfiskalen.

Hos magistraten gjorde bestyrelsen framställning om att hyrkuskarne förständigades att under den kallare årstiden använda täcke å sina hästar, medan kuskarne inväntade beställning eller väntade på personer som betjenade sig av dem.

Ytterligare inskred bestyrelsen ordnande och understödande med kontanta medel i syfte att minska oordning och stävja djurplågeri vid de på hemorten försiggående hästmarknaderna.

Såsom i viss mån lärorikt må nämnas att Djurskyddsföreningen i Åbo hvilken tidtals under senare år hade haft långt större ekonomiska svårigheter att bekämpa, än under de tidigaste, hade sett sig nödsakad att inslå ett förfaringsätt hvilket, från sidan sedt, torde framstå såsom något vacklande, under det att orsaken till detsamma var att söka uti inträffad ebb i hennes kassa.

Sålunda hade hennes bestyrelse år 1871 utfäst en ersättning av fem mark för angivare av misshandel mot hästskap, på sätt i det föregående nämndes. År 1872 ansåg sig bestyrelsen böra öka detta arvode med ytterligare fem mark, samt år 1873 till tjugu mark; allt i syfte att kraftigare sporra angivare; men år 1876 såg

sig bestyrelsen tvungen att nedsätta beloppet till femton mark, år 1880 ill tio mark samt år 1889 till fem mark; för att år 1893 helt och hållet indraga denna belöning, hvilken ansågs oegentlig, på grund av att ordningspolisen, hvilken på senaste tider utslutande hade kommit i åtnjutande av densamma, av vederbörande chef förklarades vara å tjenstens vägnar pliktig att beivra djurplågeri.

Enahanda, om ock i mindre stark vexling, var fallet jämnväl med av bestyrelsen utfästa premier för angivelse av hårdt körande, till hvilket stadens hyrkuskar och formän plägade göra sig skyldige; ävensom med anställandet av extra vaktmanskap vid hästmarknadstiderna, i syfte att stävja det till osed vordna, överdådiga körandet.

Redan år 1872 beslöt Dskf:s styrelse att, enär erfarenhet hade vunnits derom att fall av djurplågeri hade förekommit då det onda ej stått att avhjelpa annorlunda än genom djurets dödande, på samma gång ett varnande exempel för andra tillika statuerats, då dylika fall inträffa och för någon styrelsens ledamot anmäles det skulle åligga denne ledamot att tillkalla tvänne pålitliga personer, av hvilka den ena, såvidt möjligt, veterinärläkare, och efter inhemtande av deras åsigt i saken, på föreningens vägnar bestämma om det obotligt misshandlade djurets dödande samt i första hand åtaga sig ansvaret därför, hvarvid kostnaderna komme att bestridas ur Dskf:s tillgångar; hvarhos djurets (hästens) hud borde till djurets egare avlemnas.

Skulle vid fall av antydd art särdeles ömmande omständigheter i fråga om egarens ekonomiska ställning förefinnas, så kunde denne, efter prövning av den som i saken skulle hava bestämt, få det förlorade djuret till någon del ersatt ur Dskf:s medel; likasom då uti likartadt fall vederbörlig domstol tilläventyrs skulle hava utdömt slik ersättning, denna då borde ur Dskf:s tillgångar utbetalas.

Året därpå den 8 December inlemnar styrelseledamoten veterinärläkaren Palmgren en räkning å 273 mf. 55 p. utgörande av K. Åbo Hovrätt utdömda ersättningen för samt rättegångskostnaderna i ett mot styrelseledamöterna Palmgren och Blomqvist anhängiggjort mål rörande en, sockenskomakaren R. från-hand och avlivad häst. Vid prövning av detta ärende fann styrelsen skäl icke föreligga till att belasta Dskf. med erläggandet av dessa kostnader, utan likviderades dessa av styrelseledamöterna, efter skedd särskild fördelning dem imellan.

Till den nyss organiserade hälsovårdsnämnden på orten rigtade föreningen år 1880 en framställning rörande kreatursstallens i staden bristfälliga utrustning med avseende å ljus och luft för dessas ofrivilliga innevänare.

År 1881 gick hon, genom sin bestyrelse, i författning om anskaffande till att flertal offentliga brunnar på orten av jernämbare för vattning av dragare. — Också frågan om lämpliga platser för simning av hästar sommartid utgjorde upprepade gånger föremål för föreningens omsorger och åtgärder, så mycket mer påkallade som sagda fråga visat benägenhet att från ett år till ett annat hos vederbörande ortsmyndigheter falla i oförtjent glömska.

Alldenstund stadgarnas femte § allt ifrån år 1871 räknadt förutsatt, att Föreningen kunde hava behov av att anlita utom henne stående krafter i syfte att beivra överträdelser av de i vårt land till djurens skydd utfärdade lagar, förordningar och ordningsstadgar; så är det ju lätt insedt, att Föreningen också skulle ganska snart se sig nödsakad att i en eller annan form taga sådana krafter i

användning. De begränsade medel som Föreningen för detta ändamål var i tillfälle att anvisa gjorde ingalunda hennes uti ifrågavarande riktning gående bemödanden lättare. Bestyrelsen överlade om ombudsman, inspektör o. dyl. m.; men någon ljusning kunde icke skönjas; tills att i oktober 1908 ortens polismästare benäget ställde i utsigt för Föreningen möjligheten av att en poliskonstapel kunde anvisas att företrädesvis hålla ögat på behandlingen av djur, iakttaga och anmäla samt i förekommande fall vid domstol eller annan behörig myndighet beivra misshandel, vanvård eller överansträngande av djur.

Föreningen, hvilken med tacksamhet mottog detta polismästarens meddelande, utfäste sig att av hennes knappa tillgångar åt djurskyddspolisen anslå ett litet månadligt lönebidrag av tio mark, hvilket månadsbelopp hon sedermera höjde till femton mark.

Djurskyddspolisen, hvars namn är J. E. Laine, biträdde Föreningen i fulla nio år; då en tillfällig mer betydande ebb i kassan åter nödgade Föreningen att till någon tid inställa utbetalandet av det utlovade bidraget.

Redan senhösten år 1913 hade medfört ett kännbart avbräck uti nämnde funktionärs verksamhet i djurskyddets tjänst, hvilket dock i väsentlig grad avhjälpes redan år 1915.

Under de nyssantydta nio åren hade djurskyddspolisen, genom att uppmärksamma och till vederbörlig ort anmäla av honom iakttagna fall, åstadkommit att 498 felaktiga, orkeslösa hästar voro vordne frantagne egaren samt avlivade; dessutom hade 22 hästar efter veterinärbesigtning vilkorligt återlemnats till egaren eller dömts att undergå behörig sjukbehandling; 32 personer för djurplågeri fällts till böter eller fängelsestraff; tvänne hyrkuskar fått förbud att utöva yrket samt sex djuregere erhållit sträng varning.

Ett i oktober 1898 från Vasa djurskyddsförening utgåen förslag om att vårt lands djurskyddsvänner ville bilda ett förlagsaktiebolag i syfte att förlägga och tillhandahålla föreningarna för utdelning lämpade ströskrifter m. m., gav vår förening anledning att uti företaget teckna tio aktier, hvarje aktie bestämd att lösas med fem mark erlagda årligen under loppet av fem år.

Detta företag „Finlands Djurskydd och Djurvård” kom också till stånd med styrelsesäte och hemort i Vasa.

Under året 1899 utsände detta aktiebolag numren 1—3 av sina förlagsartiklar, av hvilka Föreningen rekvirerade 150—200—150 exemplar. Beställningen effekterades så att vår förening, utöver de beställda exx., erhöi av N:o 1 „Ordningsregler för stall och fähus” 1000 exx., av N:o 2 „Piiriteitä ja kertomuksia eläinten elämästä” 300 exx. samt av N:o 3 „Djurskydd och nationalekonomi” 400 exx.

År 1900 gav samma förlagsaktiebolag ännu livstecken från sig under form av anhållan om årsbidraget; men sedan intet vidare liknande hade varsnats erfor Föreningen, på gjord förfrågan, att bolaget vid slutet av året 1900 hade upplöst sig och donerat sina tillgångar till Vasa djurskyddsförening.

Nämnas må i detta sammanhang, att Föreningens styrelse, efter inhändigandet av Vasa förenings ovanantydta rundskrivelse, lät genom inkom vidtalad person hos 189 medlemmar presentera den hitsända listan för aktieteckning i förlagsbolaget, men erhöi listan åter lika blank = namnlös, som då densamma utlemnades.

År 1908 vidtog Föreningen en åtgärd vilken, ehuru syftande uteslutande till husdjurens omvårdnad, icke dess mindre verkat till ömhet också mot djurverlden i allmänhet. Föreningen beslöt nämligen att årligen anslå penningbelopp, att i poster om tio mark jämnte ett diplom tilldelas företrädesvis personer av den tjänande klassen de där av behöriga personer förordats till slik belöning för mild och skonsam behandling av egna eller åt dem anförtrödda husdjur. Under det nämnda och på detsamma följande tolv år har denna belöning tillfallit 198 tjenare eller torpare på landsbygden, 2 veterinärbiträden vid upprorsfronten, 16 Åbo-hyrkuskar, 2 hyrkuskdrängar och 4 formän, ävensom ensamt diplom 24 besuttne.

I syfte att bereda möjlighet för bestyrelsens medlemmar att helst i någon mån följa med djurskyddsarbetet inom de skandinaviska länderna anordnades en tidskrifts cirkulation inom bestyrelsen samt prenumererades för ändamålet å en tidskrift från ett vart av de antydda grannlanden. Cirkulationen, vilken fortgick åren 1902, 1903 och 1904, omfattade jämnväl andra tillfälligtvis erhållna eller köpta tryckalster. Från cirkulationen återkomna tryckalster införlivades sedan med den nedanöförmälda samlingen å stadsbiblioteket.

Gåvor och tillfälliga bidrag.

I det föregående är redan antydt, att brist på användbara medel hade nödgat Föreningen att inskränka sina åtgärder för de föresatta syftemålen ernående eller att helt och hållet avstå från tankar på sådana.

Antalet medlemmar i Föreningen har ytterst sällan överstigit 200, å andra sidan icke veterligen någonsin understigit 100, men väl rätt ofta stannat under 150; och då av dessa ett par tiotal varit fruntimmer med en årsavgift, under de två första årtiondena, av endast två mark, ett belopp som under åren 1916 och 1917 försöksvis fastställdes att gälla alla medlemmar; så inses lätt att på denna väg inflytande årsinkomster icke kunde sätta Föreningen i tillfälle att uträtta några storverk.

Med erkänksamhet har Föreningen därför att ihogkomma de ingalunda sällsporda gåvor i penningar eller uti tryckalster vilka under halvseket kommit henne till del. Att uppräknat alla välvillige givare tillåter icke denna lilla flygskrifts begränsade utrymme. Dessutom hava åtskilliga önskat vara „onämnde”.

Av sådana gåvor i tryckalster har en del varit årsberättelser, kalendrar eller liknande publikationer från djurskyddssammanslutningar eller enskilda djurvänner. Dels för att bereda sina medlemmar tillfälle att taga kännedom om dylika gåvors innehåll, dels också i syfte att bevara dem från en snar förgångelse har Föreningen beslutat att deponera dylikt tryck uti stadsbiblioteket i Åbo. Man har dock att beklaga, att detta beslut kom tillstånd först år 1898 likasom att detsamma icke har kunnat omfatta exemplar av alla de flyg- eller ströskrifter vilka genom Föreningens åtgärd kommit till utdelning.

Till den antydda samlingen har likväl ett exemplar av i bok- eller broschyrform tryckta skrifter fogats; antingen de erhållits såsom gåva eller av Föreningen genom köp förvärvats.

Då Föreningen icke haft råd att regelbundet utgiva några tryckalster, har något skriftutbyte med andra föreningar sjelfallet icke egt rum.

Donationer och fonder.

Årsmötet d. 31 mars 1891, då Föreningen hade fyllt tjugu år, hade förmonen att av den mångårige revisorn vicelandsskamreraren A. F. G. Savander († 3. ii. 1897) få mottaga ett gåvobrev på ettusen fmk. Årsmötet 1895 beslöt att, enligt donators önskan, använda räntan å denna summa till att uppköpa och vid läseterminernas slut bland folkskoleelever utdela djurvänliga ströskrifter, såväl finska som svenska.

År 1897 i april avled framlidne apotekaren Carl Lindemans enka, fru Maria Lovisa, född Cavander, hvilken tillsammans med sin man, uti ett den 9 april 1875 upprättadt testamente, hade tillagt Djurskyddsföreningen i Åbo femtusen mark, utan några närmare föreskrifter rörande användningen av dessa medel. — I november 1898 fick Föreningen uppbära den nämnda summan jämte fyra procents ränta från dödsdagen, med 5311 mk 11 p., hvarifrån avgingo 50 mk bevakningsomkostnader.

År 1900 i januari anmäles hos Föreningen att en den 3. xii. 1899 avliden jungfru Gustava Palmén genom ett den 18 januari 1894 upprättadt testamente hade tillagt Djurskyddsföreningen i Åbo tredjedelen av hennes till omkring 2000 mk. beräknade förmögenhet; och den 6 mars 1901 uppbär Föreningen sin andel med 818 mk 22 p.

Efter en tolvårig paus hade Föreningen åter förmonen att mottaga följande:

„För att ej mindre visa vår uppskattning af det vackra arbete Åbo Djurskyddsförening utför för främjandet af en allmänare och större humanitet uti människans förhållande till djuren, än äfven för att hedra minnet af vår firmas en afliden fyrbent trotjenare, hästen „Noppe“, få vi härjämte äran till Djurskyddsföreningen öfverlemna ej mindre närlagda album benämndt „Noppes minne“, än etthundra (100) finska mark till en grundplåt för en likabenämnd fond, därå den utfallande räntan sedan fonden vuxit till minst femhundra mark, finge af föreningen utdelas uti en eller flere poster såsom premier till körsvenner som visat sig genom omtänksam vård och god behandling af egna eller dem anförtrödda hästar förtjänat af uppmuntran och erkännande. — Uti ofvanberörda album torde fotografiska afbildningar af premierade körsvenner och deras hästar för framtiden uppbevaras. Åbo i September 1913.

C. & F. Akermans Eftr.
Handelsfirma i Åbo stad.”

Till denna grundplåt bestämde handlanden i Åbo G. F. Hagman († 5. viii. 1914), uti ett den 12 januari 1914 dagtecknad testamente, åt „Djurskyddsföreningen i Åbo (Noppes minne) tvåtusen (2000) mark” — — — — „jämte fem (5) procents ränta från dödsdagen”. — Den 12 oktober 1916 anmäler kassaförvaltaren sig hava fått uppbära 2186 mk 11 p.

Den 16 oktober nämnda år 1914 finnes i protokollet antecknad att enkefru kaptenskan Fredrika Josefina Holmberg, till minne av hennes den 11. iii. 1911 avlidne man, kaptenen J. W. Holmberg, Föreningens mångårige kassaförvaltare och intresserade styrelsemedlem, hade förärat Föreningen ettusen (1000) mark. Denna, i enlighet med Föreningens beslut under namn av makarne J. W. och

F. J. Holmbergs fond bevarade föräring har fru kaptenskan Holmberg senare förstärkt genom tidtals gjorda föräringar.

Den 24 i samma oktober månad anmäles att Föreningen av framlidna fröken Mathilda Kristina Hellstens arvingar hade fått mottaga ettusen (1000) mark, dem nyssnämnda avlidna uti sitt den 18 jan. 1906 upprättade testamente hade tillagt Föreningen.

Uti årsberättelsen rörande kalenderåret 1914 läsa vi dessutom följande anteckning: „Särskilda till Föreningen avsedda testamenten hava, på grund av oklara bestämmningar, tillfallit Finska Djurskyddsföreningen i Helsingfors, ehuru de varit avsedda för Åbo”.

År 1917 i januari hade Föreningen anledning att bevaka ett av fröknarna Selma och Amanda Schalberg den 2 oktober 1909 upprättadt testamente hvilket innehöll följande bestämmning:

„Efter bägges vårt dödliga fränfalle skall oss gemensamt tillhöriga en fjerdedel af gården och tomten N:o 2 i 23:dje kvart. och första stadsdelen i Åbo stad tillfalla Djurskyddsföreningen i Åbo till befrämjande af föreningens sträfvanden, med vilkor likväl att vår trotjänarinna under hennes listid får åtnjuta de förmoner som vi, enligt särskildt upprättad skrift, tillförsäkrat henne uti ifrågavarande fastighet”.

Den sålunda förvärvade fastigheten såldes å auktion samt inbragte 27100 mark, hvilken summa, med avdrag av några omkostnader, tillförde Föreningen netto 26708 mk. Föreningens styrelse utverkade hos årsmötet, att denna fond tillsvidare finge ökas genom hela årsräntans fogande till kapitalet, tills att detta skulle hava vuxit till åtminstone trettiotusen mark.

Vid årsmötet den 31 mars 1910 hade Föreningen bestämt att av den årliga räntevinsten å hennes fonderade medel minst en fjerdedel = 25 % bör fogas till kapitalet.

Enär likväl fonden „Noppes minne” ansågs vara i behov av en kraftigare tillväxt, i syfte att givarenes önskan måtte kunna förverkligas inom en icke alltför avlägsen framtid, kommer denna fonds hela årsinkomst att tillsvidare fogas till kapitalet.

År 1899 beslöt föreningen att bilda en stående „enskild fond” för att godtgöra tidigare timade förbiseenden, i det att nämligen „ständig-medlemsavgifter” icke, såsom sig bort, hade kommit att observeras skildt från årsmedlems avgifterna, utan lika med dessa kommit till användning. Genom senare undfångna smärre föräringar har denna fond ytterligare ökats.

Den 31 dec. 1920 utgjorde de fonderade medlen, enligt kassaförvaltarens redogörelse:

Savanderska	1136: 65
Lindemanska	5680: 36
Palménska	1136: 65
Enskilda fonden	9353: 95
Makarne Holmbergs	1305: —
Mathilda Kristina Hellstens	1069: 54
Noppes minne	2800: 98
Schalbergska	31451: 47

Tidskrift och ströskrifter.

Enligt den ursprungliga — sedermera heller icke ändrade — tydelsen av stadgarnas andra § är medlem av föreningen „pliktig att efter förmåga främja uppnåendet av föreningens syftemål bl. a. genom eget föredöme, genom upplysningar, förmaningar eller varningar”. Men neppeligen torde man behöva nämna att personlig medverkan av nyss antydda mundtliga art ganska sällan stått Föreningen till buds. Därför ledes tanken ofelbart till den nyare tidens kraftiga hävstång, det tryckta, spridda ordet.

Redan så tidigt som i mars 1877 mottog Föreningen från Helsingfors djursk.-förening en inbjudan att medverka genom en garantiteckning till åstadkommandet och vid magthållandet av en tidskrift för främjandet av djurskyddstanken; men ansåg hon sig, på grund av knappa tillgångar, böra avböja förslaget.

År 1884 hemställde Vasa dj.skf. om utgivande på finska av en månadsskrift i djurskydd vilken skulle understödjas av landets samtliga dj.sk.föreningar; och samma år vände sig den varme nykterhetsvännen K. Werkko till Föreningen med ett förslag, att han skulle såsom ett bihang till Suomen Raittiuden Lehti utgiva en djurskyddstidskrift, förutsatt att Föreningen å sin sida ville subskribera å ett något större antal exx. av bladet. Föreningen utfäste sig att subskribera åtminstone på 100 exx., men t. o. m. på 150, såvida bihanget vore utrustadt med illustrationer. Intetdera ledde till åtgärd.

År 1893 gjordes ett nytt anbud, denna gång av den kände litteratören F. Wald. Lönnbeck i Ekenäs. Denne utbad sig Föreningens besked rörande det antal exx. av en månadlig tidskrift, till ett års-pris av två mark, vilket Föreningen vore villig att subskribera, ävensom därom huruvida Föreningen ville utfästa sig att sända redaktionen referat rörande sin verksamhet. Med bifall hertill tecknade Föreningen 100 exx.

Huruvida någon form av samarbete hade kommit till stånd eller möjligen farhgor för konkurrens hade uppstått, är icke bekant. Av företaget, sådant det var vordet framlagdt, hördes intet. Men i maj 1894 beslutar Föreningens bestyrelse att till prov åt sina medlemmar rekvirera tio exx. av det då utkomna första häftet av en ny tidskrift „Rättvisa mot alla”, av vilken imellertid ett större antal exx. erhöles kostnadsfritt några dagar senare.

Föreningen prenumererade sedermera regelbundet för samtliga hennes medlemmars räkning på denna tidskrift, vilken till följd av något trassel mellan de medverkande redaktionskrafterna, från och med året 1897 utgavs under namnet „Finlands Djurskydd”. Fr. o. m. året 1907 vidtogs likväl den ändring, att tidskriften rekvirerades endast åt de medlemmar vilka önskade densamma samt därför utfäste sig att bidraga till prenumerationen med en mark. Fr. o. m. året 1913 erlade Föreningen endast postavgiften, samt har ytterligare inskränkt sin rekvisition till 40 exx. att utdelas till kommunalstugor o. dyl.

Av den likaledes regelbundet tvänne gånger om året utkommande flygskriften „Den lilla djurvännen” har Föreningen, i mon av tillgångar, rekvirerat ett större antal exx. — från några hundrade ända till bortåt tretusen — samt låtit kostnadsfritt utdela dem till eleverna uti stadens barnträdgårdar, småbarnsskolor och uti folkskolornas elementarklasser, ävensom till eleverna uti kringliggande landskommuners folkskolor.

Till inskränkningen av dessa utdelningar har det på senaste tid stegrade priset, men också de ökade post-omkostnaderna medverkat.

Efter att hava utverkat plats i sammanhang, med almanacksavhandlingen för år 1888 för korta „minnesregler för djuregare och djurskötare” skred Föreningen år 1892 till att sprida sitt första flygblad; men enär för ändamålet från Leipzig beställda klichéer anlände för sent, så bekostade Föreningen år 1897 en ny upplaga, denna gång omfattande 4000 svensk- och 11000 finskspråkiga exx., vilka gratis utdelades till småbarnskolorna i staden ävensom till såväl stadens som länets samtliga, för Föreningen veterliga folkskolor.

Därförinnan hade Föreningen från andra håll köpt och utdelat: „Två olika grannar” (1883; Vasa), av Björneborgs och vår förening bekostad till finskan; „Kehoitus yleisölle” (1894; Tavastehus); „Toveri” av Sarvela; „Jaloa kylvöä” — en bearbetning av Hökerbergs i Sverige utgivna „Vi och de värnlöse”; „Kolme lastua lapsille” av Juhani Aho, m. fl.

År 1897 utdelade Föreningen ej mindre ett fogelplakat, en bearbetning efter mönster erhållet från Fogelvännerne i Graz, än ock ett slagtplakat åskodliggörande i ord och bild slagmasken och användningen av densamma.

Småfogelskydd.

Såsom känt tog vårt lands lag om jagt och djurfång av d. 10 febr. 1868 ännu icke småfogelverlden i skydd mot förföljelse. Men sedan uppmärksamheten var vorden ledd på fogel-mass-morden i norra Italien, dröjde det ej länge innan också nordens fogelvänner rörde på sig.

På inbjudan från Skandinavien förenade sig bland andra finska föreningar också vår år 1891 om en vördsam adress till drottning Marguerita om gunstbenäget skydd för våra, till vintern söderut flyttande småfoglar.

Goda intryck pläga likväl lätt förgå, och så se vi vår förening år 1905 ansluta sig till en gemensam adress från nordländerne, men denna gång ställd till Italiens åkerbruksminister; alldenstund man ansåg sig böra — oriktigt nog — lägga tonvigten på den nytta som småfogelverlden gjorde jordbruket.

Till medkänslan och deltagandet uti medskapade varelsers lidanden vädjade en åtgärd av Fogelvännerne i Graz, vilken manade vår förening att, följande föredömet, år 1898 utgiva och sprida ett fogelplakat med uppmaning att vintertid ihogkomma de hos oss kvarstannande mesarne.

Samma år 1898 utfärdades vår ännu gällande jagtlag, vilken för hela året lyser frid åt de allra flesta såväl insekt- som frö-ätande småfoglar.

Redan år 1892 hade Föreningen börjat att i ströskrifter framhålla småfogelskyddet samt fortfor att genom spridande av skrifter utgivna av C. Ullner & V. Lindman och av F. A. Wingborg samt genom anskaffande av fogelholkar arbeta för denna sak.

